

Viharnik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC R. O.

LETO XXIII ŠTEVILKA 7

JULIJ 1992

POŠTNINA PLAČANA

CENA 55 SLT

GOZDNO GOSPODARSTVO PO NOVEM

Po Zakonu o gozdovih in Zakonu o zadrugah se bo sedanje Gozdno gozdarstvo Slovenj Gradec preoblikovalo v:

- javno gozdarsko službo
- gozdarske zadruge
- izvajalsko podjetje — novi GG

Že večkrat sem zapisal, da se bo javna gozdarska služba ukvarjala predvsem z izdelovanjem gozdnogospodarskih in gozdnogojitvenih načrtov, načrtov za gozdne ceste in protipožarnih načrtov. V državnih in privatnih gozdovih bodo revirni gozdarji odkazovali drevje za posek, skrbeli za varstvena dela in nadzirali izvedbo vseh del v gozdovih.

Javna služba bo skrbela prvenstveno za varovanje javnega interesa v vseh gozdovih.

Gozdarske zadruge bodo opravljale promet z lesom, izvajale gojitvena dela, vzdrževale gozdne ceste in izvajale še druga dela za svoje člane. Predvidevam, da se bodo ukvarjale še s trgovino na debelo in drobno, če bodo v tem združniki videli korist.

Novo izvajalsko podjetje Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec se bo oblikovalo v enovito podjetje z delovnimi enotami oz. profitnimi centri. Ukvarjalo se bo z izkoriščanjem gozdov, gojenjem in varstvom gozdov, gradnjo in vzdrževanjem cest, prometom z okroglim in rezanim lesom,

predelavo lesa, s transportno dejavnostjo, z vzdrževanjem strojev in naprav, kamionov in traktorjev, proizvodnjo strojev in naprav za delo v gozdu in še s trgovino, izvozom, uvozom, zastopniško dejavnostjo in končno z nudenjem intelektualnih storitev na področju gozdarstva, gradnje cest, financ in računovodstva, AOP in informacijskih sistemov.

Z ukinitvijo TOK so odpadle ovire za preoblikovanje GG v novo podjetje. V programu imamo ustanovitev tega novega GG že do jeseni. Pričakujemo, da bodo s tem soglašali predvsem tisti, ki bodo ostali v tem novem podjetju. Podjetje bo moralo biti racionalno oblikovano, da bo lahko konkurenčno pri vseh dejavnostih, s katerimi se bo ukvarjalo.

Pričakujemo tudi, da bo država Slovenija po sprejetju zakona o gozdovih pomagala pri zagotavljanju ustrezne oz. primerne socialne varnosti vsem tistim, ki bodo zaradi nove zakonodaje izgubili delo v gozdarstvu.

Tudi privatni sektor gozdarstva je doživel spremembe. Dosedanji TOK so se po sklepu svojih članov preoblikovali v Gozdarsko zadrugo v Slovenj Gradcu in v Radljah in v mešano Kmetijsko-gozdarsko zadrugo v Dravogradu in Prevaljah.

Preoblikovanje bo zahtevalo prehodno obdobje, ki bo trajalo največ

do konca letošnjega leta. V tem času bodo nove gozdarske zadruge poslovno tehnično sodelovale z Gozdnim gospodarstvom. To sodelovanje pa bomo krepili tudi v naprej, če bo v interesu obeh partnerjev.

Gozdno gospodarstvo bo odkupovalo les tudi pri kmetih. Prav tako ga bomo v okviru poslovno tehničnega sodelovanja odkupovali od zadrug in zanje opravljali del komercialne funkcije.

Po ukinitvi sedanjih TOK je Gozdno gospodarstvo s 1. 7. 1992 prevzelo v gozdarski sektor vse gozdarske strokovne delavce, ki so dosedaj delali na področju privatnega sektorja.

Revirni vodje in vodje enot bodo tudi v naprej opravljali gozdarska strokovna dela v privatnih gozdovih. Še posebej se bodo posvetili kakovostnemu gojitvenemu načrtovanju, odkazilu, izvedbi gojitvenih in varstvenih del in nadzoru.

Vse naštetje spremembe ne bodo izboljšale dosedanjega gospodarjenja z gozdovi. Naša skupna skrb in naloga pa bo uporabiti vse znanje in prizadevnost gozdarjev in razumevanje gozdnih posestnikov za to, da bodo stranpoti čim krajše in škode zaradi tega čim manjše.

Hubert Dolinšek, dipl. ing. gozd.

ZAKON O GOZDOVIH BO SPREJET ŠE PRED VOLITVAMI

Svetovni dan varstva okolja so koroški gozdarji skupaj s predstavniki kmetov iz območja z republiški poslanci ter s člani liberalne in socialistične stranke obeležili s predstavitev gozdarske krajine in pomena gozda ter s pogovorom o perečih problemih, ki jih v zvezi z brezzakonjem na tem področju občutijo na eni strani kmetje, lastniki gozdov in na drugi strani gozdarji. Pogovora so se udeležili tudi: minister za kmetijstvo in gozdarstvo mag. Jože Protner, predstavnica vlade Anica Zavrl ter prof. dr. Dušan Mlinšek.

Večji del pogovora je tekel o ključnih problemih, ki so posledica neurejene zakonodaje na področju gozdarstva. Gozdarski zakon, ki ga ministrstvo pripravlja že od leta 1988, je v osnutku in pripravljen za razpravo v skupščini. Minister Jože Protner misli, da bo sprejet še pred volitvami. Med tem pa bo najbrž še veliko razprav, saj nekateri kmetje mislijo, da ta osnutek še vedno ne vsebuje besedila, ki bi zadovoljilo njihove interese ter koristi gozda, kmeta in potreb države. Največ pripomb je še vedno na opredelitev lastnine, na izvajanje strokovnih del v gozdu ter financiranje gozdnih cest. O tem zadnjem, financiranju in vzdrževanju gozdnih cest, pa je bilo največ govora in tudi predlogov. Vsi so bili enotnega mnenja, da pretežni del cest nima več prvotnega pomena, ampak širši.

V enako neperspektivnem položaju je področje gojenja gozdov, kjer pa bomo posledice čutili v daljšem časovnem razdobju.

Z vsemi spremembami pa so usodno poveza-

ni delavci gozdarstva, ki so tudi prispevali svoj delež in dosežke na področju gozdarstva, sedaj pa se pojavljajo kot viški in brez eksistenčne perspektive.

Po skoraj štiriurni razpravi so udeleženci sprejeli zaključke:

— Vsi udeleženci se zavzemamo za to, da se čimprej vzpostavi pravni red na področju gozdarske dejavnosti in predlagamo usklajeno izvajanje zakonov: o gozdarstvu, o denacionalizaciji, o zadrugah, o lovstvu, o skladu kmetijskih zemljišč in smotno reševanje nastalih delovnih presežkov.

— Sistemsko je potrebno zagotoviti vlaganja v gozdove in v ceste, ki ohranjajo življenje v krajini.

— Tudi v državnih gozdovih je treba zagotoviti dobro gospodarjenje.

— Zakonodaja mora zagotoviti ohranjanje gozdne posesti.

— Denar, ki je ustvarjen v gozdu, naj tam tudi ostane.

— Vsi se moramo zavzemati za uresničitev cilja: ohraniti in okrepiti mnogonamenski, zdrav, stabilen gozd, ki bo proizvodno zmogljiv, zadovoljeval potrebe lastnika in varoval naše življenje.

Razpravo je zaključil minister Jože Protner, ki je povedal, da je predlagani osnutek gozdarskega zakona dobil podporo že v vseh treh zborih skupščine. Glede na razpravo, ki jo je slišal, bo predlagal sprejem amandmajev, ki bodo vsebovali na tem sestanku izražene interese kmetov in gozdarjev.

Ida ROBNIK

Mag. Jože Protner, minister za kmetijstvo in gozdarstvo

ODKUP GOZDNO-LESNIH SORTIMENTOV

OB UKINITVI TOK-ov GOZDARSTVA IN NJIHOVEM PREOBLIKOVANJU V GOZDARSKE ZADRUGE OZ. KMETIJSKO GOZDARSKE ZADRUGE BO GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC OPRAVLJALO ODKUP OKROGLEGA IN REZANEGA LESA PREKO ODKUPNE SLUŽBE NA GOZDNEM GOSPODARSTVU, KI JE ORGANIZIRANA NA POSAMEZNIH PODROČJIH BIVŠIH TOK-ov GOZDARSTVA.

POGOJI ODKUPA SO NESPREMENJENI IN SICER TEDENSKO IZPLAČILO ZA OKROGLI LES IN MESEČNO ZA REZAN LES PO VELJAVNEM ODKUPNEM CENIKU GOZDNEGA GOSPODARSTVA. VSE PODROBNEJŠE INFORMACIJE V ZVEZI Z ODKUPOM LESA LAHKO DOBITE PRI REVIRNIH GOZDARJIH ALI NA GOZDNEM GOSPODARSTVU SLOVENJ GRADEC PO TEL. 43-332.

GOZDNO GOSPODARSTVO
SLOVENJ GRADEC

AVTO-MOTO ZVEZA SLOVENIJE

SLO 61113 Ljubljana, Dunajska 128

TEHNIČNA BAZA DRAVOGRAD

MARIBORSKA 60 — DRAVOGRAD
TEL. (0602) 83-987

TEHNIČNA BAZA DRAVOGRAD NUDI NASLEDNJE USLUGE:

- SPI (pomoč, informacije na cesti)
- VS (vleka karamboliranih in vozil v okvari)

- elektronsko testiranje bencinskih motorjev in nastavitav
- elektronsko testiranje podvozja z nastavitvijo (OPTIKA)
- montaža gum in ravnoteženje koles do 18"
- razna manjša mehanična popravila

DELOVNI ČAS: vsak dan od 7. do 20. ure tudi ob nedeljah in praznikih, nočno dežurstvo na domu, klic preko POLICIJSKE POSTAJE — DRAVOGRAD

VSAKODNEVNI TEHNIČNI PREGLEDI OSEBNIH MOTORNIH VOZIL:

DELOVNI ČAS: vsak dan od 7. do 15. ure
torek in sredo od 7. do 17. ure
v soboto od 7. do 12. ure

- manjše ugotovljene napake pri tehničnih pregledih popravimo v mehaničnem delu TB takoj
- ob tehničnem pregledu lahko vozniki KOROŠKE REGIJE opravijo obvezno zavarovanje vozila in podaljšajo prometno dovoljenje.

Delavci tehnične baze se priporočamo za vaš cenjeni obisk in vam

ZELIMO SREČNO VOŽNJO!

Ustanovitev novih zadrug:

ZADRUGA BO ODSLEJ KMETOVA

Preoblikovanje kmetijskih zadrug TZO in gozdarskih TOK — je bil v preteklem obdobju predmet številnih razmišljanj. Na svojih zborih so kmetje-zadružniki veliko razpravljali o preoblikovanju zadružništva na Slovenskem in razmišljali, kakšna naj bo njihova nova

zadruga, zato jim odločitev za ustanovitev nove zadruge ni bila težka.

Nekdanjih koroških kmetijskih zadrug TZO Ledina Slovenj Gradec, TZO Trata Prevalje, TZO Odor Dravograd in TZO Hmezad, KZ Drava, Kmetovalec Vuzenica ni več. Tako so se na referen-

dumu odločili kmetje, dosedanji člani zadruge, ki jim je hkrati s to odločitvijo prenehalo tudi članstvo v teh kmetijskih zadrugah. Po predhodnih razpravah v zadružnih organih in na zborih so se tako kmetje odločili, da bodo ustanovili (Nadaljevanje na 4. strani)

Ustanovni občni zbor Gozdarske zadruge Slovenj Gradec

Na ustanovitvi kmetijsko-gozdarske zadruge Ledina Slovenj Gradec

(Nadaljevanje s 3. strani)

novo zadrugo, ki naj bi povezovala kmetijske proizvajalce, ki se ukvarjajo z isto proizvodnjo. Ustanovni občni zbori so obrodili sadove in tako imajo kmetje-zadružniki nove zadruge, katere naj bi bile odslej kmetove. Z včlanitvijo v zadrugo prevzamejo člani vse pravice, ki izhajajo iz članstva, hkrati pa tudi obveznosti. Pri vstopu v članstvo zadruga

Ivan GLASENČNIK, predsednik kmetijsko-gozdarske zadruga Ledina Slovenj Gradec: »Kot predsednik zadruga, mislim, da prevzamam odgovorno delo. Mislim, da je nujno potrebno sedaj v novi zadrugi postaviti dobre odnose tako med zadružniki kot delavci v zadrugi, da se doseže kar najboljša prodaja kmetijskih pridelkov. Skrbeti moramo pač vsekakor za to, da bodo zadružniki, ki so se danes včlanili v zadrugo v tej zadrugi imeli pravilen status in seveda čutili pripadnost tej zadrugi. Vodilni v tej zadrugi bomo morali pač po svojih možnostih skrbeti, da bo vse to, kar kmetje od zadruga pričakujejo tudi omogočeno.«

bodo morali kmetje podpisati pristopno izjavo in vplačati tudi članski delež, katerega so kmetje zadružniki na ustanovnih občnih zborih sprejeli. Plačevanje članskega deleža je po novo ustanovljenih zadrugah različno. Pri kmetijsko-gozdarski zadrugi Ledina v Slovenj Gradcu je plačilo članskega deleža 300 nemških mark v tolarški protivrednosti, v Gozdarski zadrugi Slovenj Gradec 150 mark, člani dravogradske kmetijsko-goz-

Jože KOGELNIK, predsednik kmetijsko-gozdarske zadruga Dravograd: »Delo in odgovornost, ki jo kot predsednik sprejemam z današnjim dnem, se mi zdi, da je zelo velika. Marsikdo se tega ne zaveda, kakšne obveznosti smo mi prevzeli do kmetov in sploh do celotne zadruga v Dravogradu. Če kdo pričakuje, da se bo vse to v enem ali dveh dneh spremenilo, se strašno moti. Mi imamo načrtano politiko nove zadruga in ta politika se bo pol leta ali pa še več reševala in se mora pokazati, kakšna bo med člani in nečlani zadruga.«

darske zadruga pa bodo morali ob včlanitvi v zadrugo plačati 500 nemških mark.

Novo zadruga so tako ustanovljene. Na vseh ustanovnih občnih zborih so novi člani sprejeli zadruga pravila in izvolili potrebne organe zadruga.

V današnjem zapisu vam bomo predstavili tri predsednike novo ustanovljenih zadruga in seveda tudi njihove izjave:

Vinko LENART, predsednik gozdarske zadruga Slovenj Gradec: »Zadruga, ki smo jo pravkar izvolili, si kot njen predsednik zamišljam tako, da je to zadruga kmeta — gozdnega posestnika, ki naj bi svoje lesne sortimente prodajal po tržnih cenah, ki mu bo zagotavljala socialno varnost in neko ekonomsko zagotovilo življenje na kmetiji. Moja želja je, da bi bilo sodelovanje v novi zadrugi res delavno in, da bi kmetje sodelovali tako, kot si želijo.«

F. JURAC

IZ SKUPŠČINE SLOVENIJE

Na prihodnjem zasedanju slovenske skupščine bo problematika kmetijstva obravnavana v treh točkah dnevnega reda.

Ugriznili bomo spet v lastninsko zakonodajo. Ponovno je predlagan Zakon o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, ki je bil obravnavan že na decemberskem zasedanju. Takrat se je zataknilo. Zbor združenega dela je predlog obravnaval, vložil amandmaje poslancev in sprejel sklep, da mora biti ta zakon sprejet vzporedno z Zakonom o lastninskem preoblikovanju podjetij.

Zbor občin je sprejel osnutek zakona, družbenopolitični zbor pa je o njem samo razpravljaval. Na podlagi teh različnih odločitev po zborih, je vlada pripravila nov predlog Zakona o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije, ki ga pa določena skupina poslancev ne sprejema in predlaga, da se obravnava tega zakona ne sprejme na dnevnem red.

Zakon o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov je v paketu lastninske zakonodaje, ki že dalj časa dviga temperaturo tako v vladi kot

tudi v parlamentu. Ob njem si je polomila zobe že prejšnja vlada, trd oreh pa še naprej ostaja za sedanjo vlado in parlament!

Ta zakon naj bi bil samo izvedbeni akt v procesu denacionalizacije. V ta sklad bi prehodno vložili vsa kmetijska zemljišča, kmetije in gozdove v družbeni lastnini, ki zapadejo vračanju bivšim lastnikom. Po mojem mnenju je ta posredniška vloga samo še podaljšanje procesa vračanja lastnine, ki kljub sprejetem Zakonu o denacionalizaciji ne more izmrtve točke. 30 tisoč odškodninskih upravičencev že dve in pol leti zamažka čaka, kdaj se jim bodo popravile krivice bivšega režima, ki je izdal 29 zveznih in republiških zakonov samo zato, da je lahko legaliziral podružabljanje zasebne lastnine, največ nepremičnin! Režim se je sesul, nepremičnine pa so še vedno v družbeni lasti, čeprav so vrnitev v predvolilni kampanji v svojih programih obljubljale vse stranke!

Lahko in enostavno je bilo zemljo odvzeti, neprimerno težje pa jo je vračati. Pri tej akciji ne bo šlo brez novih krivic. Veliko zmedo so povzročili tisti, ki so s to podražljivo zemljo tako neodgovorno barantali. Najmanj problemov bo tam, kjer je znan lastnik. To je tista zemlja, ki je bila odvzeta z Zakonom o zemljiškem maksimumu, kakor tudi tiste kmetije, ki so bile v celoti zaplenjene zaradi delikta, ki niti ni bil pomemben. Te obdolžence je najbolj bremenila lastnina nepremičnin, katerih je bil bivši režim tako lačen!

Kmetije, kakor tudi vsi tisti, ki z nami čuti-jo, bomo še naprej vztrajali, da bo ta zakon pustil odprta vrata za odkup gozda tistim kmetijam, ki so brez njih. Fond javnih gozdov ne bi bil s tem občutno oškodovan, tem večja pa bi bila politična teža tega, že dolga desetletja trajajočega problema!

Druga točka, ki zadeva kmetijstvo, bo obravnavala predloga Zakona o obrestni meri z osnutkom zakona. Zakon, ki varuje dolžnike pred visokimi obrestmi, v pogojih inflacije pa varuje upnika, mora v bodoče veljati tudi za kmete kot proizvajalce najvažnejšega proizvoda: hrane! Na žalost to ni slučaj že dolga

leta nazaj. Zamiki pri izplačilu mleka in kladne živine na eni, obvezno plačilo zamudnih obresti za vse zapadle javne obveznosti na drugi strani, naravnost odžirajo naložbe, ki so v vsaki panogi še kako potrebne. Naši posredniki prodajajo kmetijske proizvode za gotov denar, z njim manipulirajo med seboj, kmet kot proizvajalec pa dobi z veliko zamudo že itak zelo okrnjen zaslužek! Kmetije ne potrebujemo državnih intervencij, kompenzacij, subvencij, stimulacij, regresov in drugih oblik pomoči, če bi odkupna cena naših proizvodov v celoti pokrivala proizvodne stroške in bili upravičeni do navadnih, kakor tudi do zamudnih obresti! Zanimivo je, kako država v tem zakonu štiti svoje interese. Za vse zapadle obveznosti (javne) kot so davki, prispevki, carine, takse ter kazni, je določena fiksna 12% zamudna obrestna mera! Vsak svetnik ima roke obrnjene k sebi!

Tretja stvar bo obravnavala predloga Zakona in teze o pogojih, pod katerimi se kmetom zmanjšani ali odpisani prispevki štejejo za plačane. Prejšnji Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je določal kriterije in pogoje, pod katerimi so se kmetom v pri-

meru elementarnih nesreč odpisani ali zmanjšani prispevki šteli za plačane. To je pomenilo, da se jim je tudi ta čas štel v pokojninsko dobo. Novi Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je to izločil z utemeljitvijo, da mora to urejati poseben zakon. Za elementarne nesreče po tem zakonu se štejejo: toča, neurje, pozeba, poplave, suša, premikanje zemeljskih tal, požar, pogin živine in rastlinske bolezni ter škodljivci. Na vso srečo ta zakon za našo krajino ne bo aktualen, saj smo v predelu Slovenije, kjer prej našete elementarne nesreče niso pogoste, oziroma so prizanesljive. Daj Bog, da bi bilo tudi v bodoče tako!

Na dnevnem redu bo tudi predlog za izdajo Zakona o spremembi in dopolnitvi zakona o dohodnini. Skupina poslancev je predlagala olajšave za vzdrževane družinske člane. Kolikor mi je znano iz gradiv, tega ne podirata ne vlada kakor tudi ne odbor za proračun in finance z utemeljitvijo, da mora to problematiko reševati Zakon o družinskih prejemkih, ki je tudi na vidiku.

Ajnžik

Ostrčnjakovo po požaru ...!

... in danes

Na Ostrčnjakovem spet živo

»Dolino smrti« in okolico Žerjava opazujem že vrsto let. Štirinajst let je že, ko sem z našim fitocelnologom Karlom prvič stal pod haldami v Žerjavu. Kot študent gozdarstva, ki naj bi svoje znanje porabil pri svojem delu v zelenem gozdu, sem zaprepadeno strmel na opustela pobočja Ostrčnjakovega vrha, Šumahovega vrha in Tebra. Sliko o uničeni dolini mi je pomagal dopolniti nekaj let pozneje pokojni stanovski kolega Dani, velik ljubitelj fotografije in filma. Pokazal mi je v preteklosti prepovedan film »Svinčeva prerokba«. Ob pogledu na svinčena siva pobočja bližnjih pobočij med Mežo mi je bilo težko pri srcu. Bolj prijetno pa mi je danes, ko je del uničenih pobočij spet zelen.

Že nekaj let se po nekajkrat vračam in sprehodim po strminah te zanimive in žalostne doline. Beležim si dogajanja na ogolelih pobočjih. Ugotavljam, da se na obrobje »industrijsko izoblikovane« doline vrača življenje. S travo in rdečim drenom porastle površine že preletavajo ptice, srečujem mravlje, opažam metulje.

Živo pa postaja tudi na nekdanji Ostrčnjakovi kmetiji v neposredni bližini topilniškega

dimnika. Sem so še po vojni prihajali Črnjani po mleko. Leta 1957 pa je pri Majdičevih zagorelo, pogorela sta hiša in hlev. Majdičevi so se preselili v dolino. Požganija je dopolnila mračno sliko že takrat po plinu močno poškodovane okolice. Takrat so rastle tam še posamezna listnata drevesa, ostanek nekdanj bogatega mešanega gozda.

Danes tudi dreves ni tu. Sta pa v zadnjih štirih letih na ruševinah hleva in hiše zrastle dve mali počitniški hišici. Turisti, ki prihajajo na Matvozevo sedlo, se začudeno sprašujejo, kdo je čudak, ki uživa svoj mir na tako ekološko onesnaženem predelu. To sta Hribernik Štefka in Karl. Ona je Majdičeva. Na Ostrčnjakovem je rastle, pa ji v zrelih letih ni dalo miru. Odločila se je, da se bo vračala na kraj svoje mladosti. Po več kot 900 m dolgi ozki poti sta ob pomoči prijateljev znosila in s »šajtrgo« pripeljala gradbeni material in pričela z delom. Zgradila sta si prijetno hišico, imata tudi soseda. Pričela sta urejati bližnjo okolico.

Uredila sta si vrt in njivo, v katerem pride-lata vsako leto lep debel krompir. Svinec v zemlji ju ne moti preveč, moti pa zelenjava

za ograjo gamse in srnjad, ki jih prihajajo obiskovat. Pravita, da jima le redkokdaj zasmrdi po SO₂, pa jima veter prinese iz doline kakšen smrad, ju to ne moti, saj še imata zdaj pred očmi nekdanj svinčeni oblak, ki je bruhal iz topilnice, kateri je naredil to kmetijo sivo.

Danes raste okoli hiše trava, ki jo skrbno negujeta in kompostirata, kompost pa prinašata na vrt in njivo. Zasadila sta tudi nekaj sadnega drevja. Ponosna sta na košati bezgov grm, ki že nekaj let cveti. Opozorila sta me, da postaja zahodno in južno pobočje Ostrčnjakovega vrha ponovno zeleno, kar jima daje upanje, da lahko tudi v tej pustinji živis.

Z mešanimi občutki sem se spuščal preko močno ogolelega severnega pobočja Ostrčnjakovega vrha v Žerjav. Opazil sem, da se v nekatere erozijske jarke, kateri so imeli še pred kratkim ob nalivih razdiralni značaj, vrača življenje. Preproste rastline so pričele preraščati kamnite gruše.

V neposredni bližini dimnika pa sem nalezil v zavetju skalnatega žepa na tri leta staro smreko. Pogled mi je obstal na njej. Zamislil sem se, morda je nekaj upanja za njo. Morda bo dosedanje dolgoletno ekološko prizadevanje tistih v rudniku in ostalih v Mežiški dolini ter naši novi državi, vtilo ponovnega upanja za nadaljnje preživetje in kvalitetno življenje v zgornjem delu naše doline ob Meži.

Gorazd MEINŠEK

Uporaba gnojevke v kmetijstvu

V zadnjih desetih letih se je tehnologija na področju gradnje hlevov za govedo in prašiče močno spremenila. V želji, da se delo v hlevu olajša in poenostavi, živalim pa nuditi ugodne »bivalne« pogoje, so v praksi pri gradnji hlevov uvedli povsem nove tehnološke prijeme. Poznamo hleve, kjer se živalski odpadki zbirajo v obliki gnojevke.

Pri klasičnih hlevih na trdi gnoj je odstranitev gnoja iz hleva eno najtežjih opravil, saj je večino dela potrebno opraviti ročno. Pri takem sistemu reje so živali navadno umazane pa tudi potrebe po nastilju so velike.

Sodobni hlevi, kjer se seč in blato zbirata v obliki gnojevke, so bili prvotno zgrajeni za potrebe prašičjih farm. Pozneje se je novost prenesla tudi v govedorejske objekte.

Poleg velikih prednosti, ki jih ta sistem prinaša v živinorejo, pa obenem povzroča tudi precej problemov. Najhujše težave so na velikih farmah, kjer krmljenje živali sloni na koncentratih in nimajo dovolj kmetijskih površin. V govedoreji je prag kritičnosti, če redimo po 1 ha kmetijskih površin več kot 3 odrasle govede. V tem primeru govorimo o škodljivosti gnojevke na okolje.

V razvitih evropskih deželah že vrsto let veljajo določila, s katerimi je raba gnojevke posebej predpisana. Prepovedana je uporaba v zimskem času, ko je zemlja zmrznjena, še posebej tam, kjer so rezervati pitne vode. Ponekod ni dovoljeno polivanje po površini. S posebnimi stroji gnojevko »zadelajo« v zemljo.

Tudi pri nas je v pripravi zakon, ki bo določal merila za uporabo gnojevke, še posebno tam, kjer so nahajališča pitne vode.

Namen tega sestavka je, da kmetovalce seznanimo o pravilni rabi, o koristnosti in problemih pri uporabi gnojevke v kmetijstvu.

Gnojevka je mešanica živalskih izločkov — blata in seča. Od ene odrasle govede dobimo na leto približno 15 m³ nerazredčene gnojevke. Če živali poleti pasemo, se količina zmanjša za 40 do 60 %. V 1.000 nerazredčene goveje gnojevke je približno 5 kg dušika, 2 kg

fosforja in 7 kg kalija, v gnojevki prašičev pa okoli 6,5 kg dušika, 3,5 kg fosforja in 3,5 kg kalija. Količine posameznih hranil zavisiyo od vrste krme, ki jo pokladamo prašičem. To pomeni, da sta v tem organskem gnojilu predvsem dušik in kalij kot pomembna elementa pri prehrani rastlin.

Ker pa je dušik tisti element, ki poleg koristnosti povzroča v okolju tudi negativne posledice, je prav, da njegovo delovanje v naravi поблиže prikažemo.

Večina dušika v tleh je organsko vezanega v koloidni obliki in v vodi netopni obliki. Taka oblika dušika je za rastlino nekoristna. Proces spremembe dušika v drugo, rastlini dostopno obliko imenujemo mineralizacija. Rezultat tega je amonijski dušik, ki ga rastline že lahko sprejemajo. Proces na tej stopnji navadno ni zaključen, saj se dušik še naprej spreminja v nitritno in nitratno obliko. Ta pojav se imenuje nitrifikacija dušika. Ta oblika dušika je izredno mobilna in če rastline ne morejo sprejeti vseh količin (npr. v dobi mirovanja), se odplavlja in predstavlja za okolje resen problem. To pomeni, da se pri velikih odmerkih gnojevke, oz. mineralnih gnojil, če z njimi gnojimo v dobi, ko rastline ne rastejo, večino dušika izpere v podtalnico in s tem ogroža zdravje ljudi. Proces nitrifikacije je praktično nemogoče zaustaviti. V novejšem času so na tržišču posebni dodatki, ki preprečujejo razgradnjo dušika v gnojevki. Tak pripravek je DCD (dicianamid). Po hektarju ga potrosimo od 20 do 25 kg in to predno polivamo gnojevko. DCD zavira nitrifikacijo dušika za tri mesece. Ta metoda pride v poštev, če polivamo gnojevko v dobi, ko rastline mirujejo.

Večkrat se postavlja vprašanje, kolikšen del dušika iz gnojevke uhaja v zrak. Dr. ARMBERGER ugotavlja, da pri zakisanih in nevtralnih tleh s pH od 4 do 8 ni problemov. Če pa je zemlja zelo bazična (pH od 8 do 10) in če je temperatura zraka nad 20 stopinj Celzija, več kot 70 % dušika, ki je v gnojevki, iz-

hlapi. To pa poleg izpiranja dušika v zemljo in podtalnico predstavlja nov problem onesnaževanja okolja (kisel dež, poškodbe gozdov, zakisavanje tal in voda itd.).

Ob koncu strnimo nekaj misli o rabi gnojevke v kmetijstvu.

1. Pri načrtovanju hlevskih zmogljivosti na kmetiji upoštevajmo gornjo mejo 3 odrasle govede na hektar kmetijskih površin.

2. Pri gradnji jam za gnojevko predvidimo vsaj 8 m³ prostornine na odraslo govedo.

3. Vedno polivajmo razredčeno gnojevko (v dobi vegetacije razmerje 1:1, v dobi mirovanja pa v razmerju 1:0,5 v korist gnojevke).

4. Po hektarju polijemo največ 30 t gnojevke (problem kalija in s tem razvoj zeli).

5. Na njivi gnojevko takoj podorjemo, oziroma zadelamo v zemljo.

6. Travnike in pašnike gnojimo z gnojevko po možnosti samo v dobi vegetacije.

7. Polivamo jo ob vlažnem in deževnem vremenu.

8. Čredinke, kjer gnojimo z gnojevko, pozneje pokosimo.

9. Gnojevke ne polivamo ob suhem in vročem vremenu, na sneg in tudi ne na zmrznelo zemljo.

Zaključek

Gnojevka je organsko gnojilo kot pomemben vir hranil pri prehrani kmetijskih rastlin. Z njo lahko v preteži meri nadomestimo draga mineralna gnojila.

Pri uporabi pa se moramo zavedati, da poleg koristi prinaša tudi mnoge nevšečnosti in škodo v okolju.

Zakonski predpisi bodo določali uporabo gnojevke v kmetijstvu in obenem tudi kazni za tiste, ki teh določil ne bodo upoštevali.

Sicer pa je prav, da tudi kmetovalci s svojim znanjem in smotrnim gospodarjenjem pripomoremo k ohranitvi tega vedno bolj onesnaženega planeta tudi bodočim rodovom.

Jože Pratnekar

PRI FUCELJNU NA VRATIH

*Kadar tujec domu bliža se
brž pokažem mu zobe.*

*Kadar kdor na polju lačen je
vem, da malice potreben je.*

Foto: L. MORI

Trajni tehnološki viški in denarno nadomestilo za čas brezposelnosti

Živimo v času, ko marsikdo ne ve ali bo jutri še imel zaposlitev ali pa bo že na sezramu trajnih tehnoloških viškov.

Pri svojem delu ugotavljam, da veliko delavcev poleg te negotovosti ne pozna pravic iz delovnega razmerja in pravice do denarnega nadomestila v času brezposelnosti. V tem članku vas želim o tem natančneje seznaniti.

Direktor ugotovi obstoj trajnega prenehanja potreb po delu. Sklep, v katerem opredeli razloge za prenehanje potreb po delu delavcev, dostavi delavskemu svetu in sindikatu. Delavski svet sprejme program razreševanja presežkov.

Delavcem, ki postanejo tehnološki viški in jim ni mogoče ponuditi zaposlitve v drugi delovni organizaciji, dokupiti zavarovalne dobe, zagotoviti pomoči za začetek samostojne dejavnosti preneha delovno razmerje po šestih mesecih in petnajstih dneh (15 dni je rok za pritožbo) od prejema sklepa o prenehanju delovnega razmerja. V tem času je delodajalec dolžan zagotoviti delavcu nadomestilo osebnega dohodka, ki ga določa kolektivna pogodba oz. splošni akt.

Nadomestilo znaša 70 % osebnega dohodka in dodatek za minulo delo. Če delavec v tem času opravlja svoje delo ima pravico do dohodka po dejanskem delu.

Delodajalec je dolžan izplačati delavcu, ki je zaposlen v organizaciji oz. pri delodajalcu najmanj dve leti, odpravnino v višini najmanj polovice njegovega povprečnega mesečnega osebnega dohodka v zadnjih treh mesecih, za vsako leto dela v organizaciji oz. delodajalcu.

Delovno razmerje zaradi nujnih operativnih razlogov pa ne preneha delavcu v času služenja vojaškega roka, v času bolniškega staleža, v času porodniškega dopusta in dopusta za nego in varstvo otroka, delavcu članu organa upravljanja, delavskega sveta, sindikalnemu poverjeniku v času opravljanja njegove funkcije in dve leti po prenehanju opravljanja funkcije ter delavcu delegatu skupščine družbenopolitičnih skupnosti. Invalidu, ki nima pogojev za invalidsko upokožitev, lahko preneha delovno razmerje le z njegovim soglasjem ali če se mu zagotovi zaposlitev za nedoločen čas na ustreznem delu v drugi delovni organizaciji. Prav tako lahko preneha delovno razmerje samo s soglasjem delavca z manj kot letom delovne dobe, obema zakoncema, ki sta zaposlena v isti delovni organizaciji, delavcu katerega zakonec je prijavljen na zavodu za zaposlovanje in samohranilki oz. samohranilcu z otrokom starim manj kot dve leti.

Pravico do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti določa zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. To pravico pridobi oseba, ki je bila v delovnem razmerju neprekinjeno devet mesecev ali dvanajst mesecev s prekinitvijo v zadnjih osemnajstih mesecih pred prenehanjem delovnega razmerja. Najkasneje v 30 dneh po prenehanju delovnega razmerja se je potrebno prijaviti zavodu za zaposlovanje.

Osnova za denarno nadomestilo je povprečni mesečni osebni dohodek, ki ga je delavec prejel za zadnje tri mesece dela pred prenehanjem delovnega razmerja.

Za prve tri mesece znaša nadomestilo 70 %, nato pa 60 % od osnove. Denarno nadomestilo ne sme biti nižje od 80 % zjamčenega osebnega dohodka po zakonu in ne

višje od petkratnika tako zmanjšane zjamčenega osebnega dohodka.

V kolikor denarno nadomestilo skupaj z dohodki družinskih članov v zadnjih treh mesecih pred uveljavitvijo pravice do nadomestila ne presega 80 % zjamčenega osebnega dohodka po osebi, pripada zavarovancu še 10 % dodatek od zjamčenega osebnega dohodka za neposkrbljene družinske člane, ki jih zavarovanec preživlja. Višina dodatka ne sme presegati 50 % zjamčenega osebnega dohodka. Za družinske člane se štejejo zakonec oz. oseba, ki živi z zavarovancem v življenjski skupnosti, ki se po zakonu izenačuje z zakonsko zvezo in otroci, posvojenci ter pastorki, dokler so jih starši dolžni preživljati ter starši oz. posvojitelji, ki jih zavarovanec preživlja.

Denarno nadomestilo se usklajuje z gibanjem povprečnih osebnih dohodkov vseh zaposlenih v RS.

Čas izplačevanja denarnega nadomestila:

— tri mesece, če je bil zavarovanec zavarovan najmanj devet mesecev nepretrgoma ali 12 mesecev s presledki v zadnjih 18 mesecih

— šest mesecev, če je bil zavarovanec zavarovan najmanj 30 mesecev nepretrgoma ali 50 mesecev v zadnjih petih letih

— devet mesecev, če je bil zavarovanec zavarovan pet let ali več in manj kot 10 let

— 12 mesecev, če je bil zavarovanec zavarovan 10 let ali več in manj kot 15 let

— 18 mesecev, če je bil zavarovanec zavarovan 15 let ali več in manj kot 20 let

— 24 mesecev, če je bil zavarovanec zavarovan 20 let ali več.

Zavarovancu, ki mu po izteku roka izplačevanja denarnega nadomestila manjka do upokojitve še največ tri leta se izplačevanje nadomestila podaljša do upokojitve, če mu ni mogoče zagotoviti zaposlitve.

Denarno nadomestilo se lahko izplača tudi v enkratnem znesku, če zavarovanec izpolnjuje naslednje pogoje:

— da na podlagi vloženih sredstev denarnega nadomestila sklene delovno razmerje za nedoločen čas s polnim delovnim časom

— da ustanovi podjetje ali postane solastnik podjetja in se v njem zaposli

— da začne izvajati obrtno ali drugo dejavnost z zasebnim delom

— da je zadnje delovno razmerje trajalo neprekinjeno najmanj tri mesece pri isti organizaciji.

Zavarovanec, ki je prejel denarno nadomestilo v enkratnem znesku ne more uveljavljati nadomestila toliko časa, za kolikor mu je bilo nadomestilo izplačano, razen če mu je delovno razmerje prenehalo zaradi stečaja, redne likvidacije oz. brez njegove krivde.

Zavarovanec, ki v času prejemanja denarnega nadomestila ni našel zaposlitve lahko v roku 30 dni po izteku pravice do denarnega nadomestila uveljavlja pravico do **denarne pomoči**. To pravico pridobi, če njegovi dohodki skupaj z dohodki družinskih članov na osebo v zadnjih treh mesecih pred uveljavitvijo denarne pomoči, ne presegajo 80 % zjamčenega osebnega dohodka.

Denarna pomoč znaša 80 % zjamčenega OD. Za vsakega vzdrževanega družinskega člana pripada zavarovancu še 10 % od zjamčenega OD. Denarna pomoč se skupaj s časom prejemanja denarnega nadomestila za čas brezposelnosti izplačuje največ tri leta.

Brezposelna oseba pa ima poleg denarnega nadomestila še druge pravice npr. pravico do priprave za zaposlitev.

Več podrobnih informacij lahko dobite na zavodu za zaposlovanje. Enote so v Slovenj Gradcu, Dravogradu, Radljah in Prevaljah.

Marijana LAHOVNIK

»Lubasinja«, Tončka Kotnik iz Podkrajja pri Kotljah — 60 let

Lubasova Tončka

Draga Tončka! Draga Lubasinja! Tako te poznamo in te kličemo že več kot 40 let, odkar si prišla po vojni iz Radelj k nam na Podkraj, v Kotlje. Kot bi trenil z očesom, je minilo 10 let, ko si 15. junija 1982 praznovala petdesetletnico svojega življenja, ali po domače srečala Abrahama. Že je minil 15. junij 1992, ko si srečna v krogu svojih dragih doživela še pomembnejši, lepši in večji praznik, mejnik v človeškem življenju: 60 let svojega razgibanega dela in dogodkov polnega, bogatega življenja. Tvoja neuničljiva vitalnost, prijaznost, sposobnost življenja in prilagajanja najrazličnejšim razmeram, če so bile še tako zahtevne, ti je, draga Tončka, draga slavljenka, omogočilo narediti kariero in priti od nekoč nepoznanega, mladega dekleta, do uspešne, daleč okoli poznane, in spoštovane gospodinje, žene in matere, na starodavni, ugledni, povsod poznani Lubasovi domačiji v Podkrajju. Ti si vsa leta srečnega zakonskega življenja s svojim možem Benijem, visoko držala čast hiše in skrbela za to, da se je ohranila vsa tradicionalna vrednota Lubaso-

ve hiše. Ugled! Pristrčni, korektni in prijateljski sosedski odnosi z vsemi sosedi. Čistoča hiše in red okoli nje. Lubasovo gostoljublje in prijaznost do vsakega obiskovalca, po čemer Lubasova hiša že od nekdaj slovi. Mnoga praznovanja, obletnice, rojstni dnevi, zabave in dobra volja je prevzela in navdušila vsakega, ki se je kdajkoli udeležil česa takega pri Lubasu. Vse to je, draga Tončka, v zelo veliki meri prav tvoja zasluga, tvoja skrb in tvoje delo. V ljubezni, razumevanju v zakonu v družini, pri otrocih in vnukih, povsod si navzoča. Povsod blagodejno vplivaš s svojo dobro voljo in optimizmom. Tvoj pristrčni prijazen nasmeh je nalezljiv. Najbrž se ne motim, če rečem, da dvomim, da se lahko kdaj tudi razjeziš in povzdigneš svoj glas.

Vse to, kar sem povedal, to pa je le majhen delček tvojega bogatega življenja, te imamo radi, te globoko spoštujemo, te z veseljem, ljubeče imenujemo naša »Lubasova Tončka«!

Ob tvojem visokem in lepem življenjskem jubileju — 60-letnici življenja, ti kličemo:

»Tončka vse najboljše!« Iz srca ti pristrčno želimo: »Še na mnoga, mnoga, zdrava, srečna leta pri Lubasu! Ob možu, otrocih in vnukih! Med sosedi, sorodniki in vsemi svojimi prijatelji in znanci, ki nas ni tako malo!«
»Kol'ker kapljic, to'liko let...!«

Rok GORENŠEK

NAŠI JUBILANTI

Meseca julija praznujejo

10 let dela

Milan LESNIK, Gozdarstvo Slovenj Gradec
Zvonko SMONKAR, Gozdarstvo Slovenj Gradec
Sonja PODERČNIK, CLS Otiški vrh
Franc HUDRAP, TOK Ravne — Prevalje
Hinko ANDREJC, DSSS
Metka POHOVNIKAR, DSSS

OBVESTILO

V Hotelih Bernardin od 20. 6. 1992 veljajo nove cene:
— polpenzion v 2-posteljni sobi je 18 DEM po osebi
— dodatek za enoposteljno sobo je 12 DEM, skupaj 30 DEM
— turistična taksa je 1.70 DEM

Otroci do 10. leta ne plačajo takse.
Otroci do 3. leta z otroško posteljico in brez hrane letujejo brezplačno.

Prosimo vse, ki zaradi povišanja cen ne bodo letovali, da odjavijo letovanje čimprej ali najkasneje 10 dni pred odhodom in to sporočijo v kadrovske splošni sektor Marijani Lahovnik.

V nasprotnem primeru vam bomo zaračunali 20 % od celotne cene.

Marijana LAHOVNIK

KADROVSKE VESTI

KADROVSKE VESTI

ODSLI: maj 1992

Priimek in ime, datum odhoda, dela, ki jih je opravljal, DO v katero oddaja

TOZD GOZDARSTVO SLOVENJ GRADEC
Rebernik Branko, 30. 5. 1992, gozdni delavec-sekač. —
TOZD GOZDARSTVO RADLJE OB DRAVI
Germut Lenart, 30. 3. 1992, cestar, upokojitev
TOZD TRANSPORT IN SERVISI PAMEČE
Ajtnik Stanko, 28. 5. 1992, vratar, invalidska upokojitev
TOZD GRADNJE SLOVENJ GRADEC
Topič Mirko, 1. 5. 1992, vrtalec. —
Mevkič Ismet, 1. 5. 1992, delo na gradnji gozdnih cest. —
TOZD GOZDARSTVO ČRNA NA KOROŠKEM
Petrič Ivan, 30. 4. 1992.

PRISLI: maj 1992

Priimek in ime, datum prihoda, dela, ki jih bo opravljal, DO iz katere prihaja

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB
Kurnik Robert, 25. 5. 1992, pripravnik z višjo šolo.

TOZD	M	Ž	SKUPAJ
Gozdarstvo Mislinja	42	4	46
Gozdarstvo Slovenj Gradec	36	1	37
Gozdarstvo Črna	95	6	101
Gozdarstvo Radlje	63	4	67
TOK Gozd. Slovenj Gradec	29	2	31
TOK Gozd. Dravograd	11	3	14
TOK Gozd. Ravne	18	4	22
TOK Gozd. Radlje	14	3	17
CLS Otiški vrh	29	3	32
TIS Pameče	83	11	94
Gradnje Slovenj Gradec	34	6	40
DSSS	14	43	57
Taksacija	16	7	23
SKUPAJ:	485	96	581

Darja GROS

Glasilo VIHARNIK izdaja delovna organizacija Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. Urednica: Ida ROBNIK, lektorica: Majda KLEMENŠEK, tehnični urednik: Bruno ŽNIDERŠIČ.

Naklada: 3500 izvodov.

Tisk: GZP MARIBORSKI TISK Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1992.

S KONJA JE PADEL IN UMRL

Blizu kraja na koroškem Zelovcu, kjer so med zadnjo vojno Nemci ustrelili 7 nedolžnih Slovencev in zagrešili enega svojih najhujših zločinov pri nas, se je 7. junija 1992 zgodila tragična nesreča. S kobilo, ki jo je jezdil, je padel pod njo Franc Boženk, pd. Tresk, kmet na koroškem Zelovcu. Prepeljali so ga v slovenjegraško bolnišnico, kjer je za posledicami nesreče umrl.

Pokopali smo ga na Barbari, ravno na njegov rojstni dan, ko bi bil star 55 let.

Tragična nesreča z živaljo, ki jo je imel najrajši, je terjala življenje še enega dobrega kmeta, gospodarja v najboljših letih. Mnogo bi bil lahko še naredil na svoji precej težavni kmetiji.

Dobro je gospodaril, priden, deloven je bil! Nov hlev in nova hiša pričata o tem pa tudi orodje, stroji so pri hiši.

Poleg tega, da je bil dober kmet, zagnan za delo na kmetiji, je bil rajni Tresk vedno rad tudi dobre volje. Bil je godec, muzikant, klarinetist. Tudi harmonika mu je zapela. Ni bilo domače slovesnosti na Zelovcu in okolici, kjer Tresk ne bi bil igral in razveseljeval ljudi.

Njegovi domači, sorodniki, sosedje, vsi znanci in prijatelji ga bodo ohranili v najlepšem, trajnem spominu kot dobrega človeka!

Rok GORENŠEK

UMRLA JE DIHPOLJEVA MOJCA Z ZAGRADA

Delo, skrbi in trpljenje je ni premagalo. Premagala jo je bolezen! Tista, ki v današnjem času tako pogosto pobira ljudi.

Dve leti se je Dihpoljeva mama borila, trpela in upala. Zaman! Bolezen je bila močnejša kot njena volja in želja po življenju. Rajna Mojca Dihpolj, roj. Petrič, je bila Lagojeva iz Kota. Tam se je 26. junija 1933 rodila v družini, kjer je bilo 14 otrok. K Dihpolju na Zagrad se je priženila leta 1958. Rodila je tri sinove. Ko je prišla k Dihpolju, je bilo tam vse drugače, kot je danes. Vsa poslopja je bilo potrebno iz temeljev obnoviti. Z možem, ki jo bo poleg Dihpoljeve domačije in otrok, sedaj najbolj pogrešal, sta tedaj zavihala rokave in krepko priprijetela za delo. Sadovi njunega dela in naporov so se kmalu pokazali v novem hlevu in novi, lepi hiši, ki

sta jih zgradila. Mojca je bila pridna in delavna. Dela je bila navajena že iz mladih let. Znala je narediti vse. Tudi najtežje in najzahtevnejša dela je opravila tako kot vsak možski. Slovela je kot gospodinja, žena in mati, kot ljubiteljica rož in petja. Vedno je bila zgovorna, prijazna in gostoljubna ženska. Za vsakega človeka je našla prave besede. Vsak človek se je v njeni družbi vselej dobro imel in počutil. Mojce ne bomo pozabili! V naših srcih in svojih delih bo ostala za vedno! Naj mirno počiva v naši resnično svobodni, slovenski zemlji!

Vsi njeni se sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, najiskreneje zahvaljujejo za pomoč v času njene boleznin in v najtežjih trenutkih. Zahvaljujejo se tudi vsem, ki ste jo spemili na njeni zadnji poti. Hvala prevajškemu cerkvenemu pevskemu zboru, govorniku Roku Gorenšku ter g. župnikoma Gabrielju Cizlju in Alojzu Boženkju za pogrebni obred.

KAJŽERJEVI MAMI V SPOMIN

Nemo in tiho, kot je bilo njeno življenje, so se njeni najdražji otroci in vnuki, sosedje in številni prijatelji zbrali na pokopališču v Završah nad Mislinjo, kamor so k zadnjemu počitku položili Regino Tretjak, Kajžerjevo mamo, iz Završ pri Mislinji. 24. februarja 1907 je Kajžerjevi mami na Vecnarjevi kmetiji v Razborci pri Mislinji stekla življenska zibel. Ze kot mlado kmečko dekletko je okusila takratne tegobe vsakodnevnega življenja. Leta 1935 se

je poročila in dve leti pozneje sta si z možem kupila Kajžerjevo kmetijo na Završah, kjer se jima je rodilo 7 otrok. Garala in trpela je vse svoje življenje in nikoli ni poznala počitka. Ko je med drugo svetovno vojno v taborišču izgubila brata Vinka in sestro Marijo je bil za njo to najtežji trenutek v življenju, katerega ni mogla nikoli pozabiti.

Pogrešali jo bodo vsi. Pogrešali jo bodo sosedje pa tudi Kajžerjev grunt, na katerem si je izčrpala vse svoje življenske moči. Kajžerjevo mamo bomo ohranili v trajnem spominu. Naj ji bo lahka domača zemlja.

F. Jurač

NEKAJ PREGOVOROV IN REKOV

Ne beli si las, kje boš dobil uzdo, dokler nimaš konja!

Kamor si hudič sam ne upa, tja pošlje babo.
Kdor ima slabo vest, se boji vsake sence.
Ljubezen se najbolje plačuje z ljubeznijo.
Kar cerkvi daš ali beraču, Bogu daš.

Nočno sonce posije tudi v najgostejšo goščo.
Dobrotnost je napoved ljubezni.

Pes in zajec tečeta, toda vsak z drugo mislijo.
Če star pes laja, brž poglej kaj je.
Če en petelin zapoje, se oglasijo vsi.
Najlepša roža je lahko tudi strupena.

Kar ve eden, ve sam, kar vesta dva, ve pol sveta.
Kdor preveč obljubi, se mora zadolžiti.

Jože Krajnc

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, babice, sestre in tete

MILKE OŠLOVNIK
Škratke mame

se z žalostjo v srcu zahvalujemo vsem sorodnikom, prijateljem in sosedom, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti. Zahvalujemo se za darovano cvetje, svete maše ter za ustno in pisno izražena sožalja, posebno zahvalo dolgujemo g. župniku za opravljen cerkveni obred ter osebju internega oddelka Splošne bolnišnice Slovenj Gradec za lajšanje bolečin in dobro nego za čas boleznin.

Žalujoči: sin Janko z družino

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega dragega očeta, dedka, pradedka in strica

JOŽETA KUŠTRA
Trobejevega očeta iz Pameč 231

se vsem zahvalujemo, ki so darovali vence, sveče in ga pospremili na zadnji poti na pameško pokopališče. Hvala tudi govorniku Andreju Ošlovniku, pevcem za zapete žalostinke ter g. župniku Jožetu Fürstu za pogrebni obred.

Žalujoči otroci z družinami ter ostali sorodniki.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše drage mame, stare mame in prababice

REGINE TRETJAK
Kajžerjeve mame iz Završ nad Mislinjo

se vsem, ki so jo spremljali na zadnji poti, ji darovali vence, cvetje, sveče in za svete maše iskreno zahvalujemo. Hvala sosedoma Pristovnikovim in Breznikovim za pomoč, dr. Stanetu Stoporku za lajšanje bolečin v zadnjih trenutkih, govornikoma Francu Večju in Marjanu Križaju za ganljivo izrečene besede slovesa, šentviškim pevcem za zapete žalostinke ter g. župniku Francu Gornjaku za pogrebni obred.

Žalujoči otroci: Marija, Fanika, Jožica, Zinka, Anica in snaha Ema z družinami.

Izlet odbora ZB Razbor

Lilo je kot iz škafa, ko smo se tisto soboto 23. 5. namenili, da se popeljemo na izlet.

Kaj sedaj? Ali bo še danes posijalo sonce ali bomo izlet preložili na poznejši čas, da se zopet vreme spremeni? Vendar odločnost našega predsednika Ivana Mirkaca je zmagala. Gremo, bo že nekako šlo! Pa smo se le pripeljali v Zreče, kjer je kopaljšče, a žal le dva sta se opogumila in se šla kopati. Mi smo sedeli v kombiju in čakali, da neha deževati. Potem pa gremo na kavo, saj nas je pošteno zeblo. Kot nalašč je tako močno deževalo, da se nam ni ljubilo iti ven. Bližali smo se našemu cilju Rogli in upali, da bo boljše. Res, prispeli smo tik pred hotel in seveda ven v dež. Takoj je bil naš cilj, da dobimo nekaj topllega, po-

tem bo, kar bo. Posedli smo za lepo pripravljeno mizo in dobili toplo hrano. Seveda se nam ni mudilo nikamor, saj je bila zelo gosta megla in še vedno je deževalo. Tako se je kar naenkrat pojavil med nami prijazen gospod in nás vprašal, od kod da smo. Ko smo povedali, da je odbor ZB iz Razbora in da smo si želeli ogledat tako lepo pisano Roglo.

Zelo prijazno nas je povabil, da si ob njegovi navzočnosti lahko ogledamo celoten objekt hotela. Res smo z veseljem sprejeli njegovo ponudbo. Ah, kako smo se čudili tako urejenemu hotelu in še bolj direktorju Edvardu Fenku, ki je s tako vneto vse obrazložil in na vsa vprašanja tudi odgovoril. Res se mu zahvaljujemo, da si je vzel čas. No in tako je

nam tudi ta izlet nekaj pomenil, saj smo marsikaj videli in slišali od tako prijaznega direktorja, ki je nam za konec poslal še muzikanta, da smo na Rogli še zaplesali. Nič nam ni žal, če ravno nam jo je vreme pošteno zagodlo. Ko smo se proti večeru vračali, nas je povabil prijazen Rdečki Jože in dejal: »Srečno smo prišli do konca, zato se še pri nas malo zadržite!« Ni šment in takrat je posijalo tako lepo sonce, kot nam v pozdrav, da smo prišli zdravi in srečni domov.

Zahvaljujemo se našemu pridnemu šoferju mlademu Antonu Pačniku, da nas ni zapeljal v kakšen jarek.

Najlepše pa se odbor ZB iz Razbora zahvali g. Janezu Pirnatu, da nam je omogočil prevoz. Srečni smo, da imamo še ljudi, ki niso še pozabili časov, ki so za nami.

Hvala, gospod Pirnat!

Štefka MELANŠEK

Pohod na Olševo

Kljub slabim napovedim vremenoslovcev sem se odločila, da gremo zopet v planine, tokrat na Olševo. Saj ko zaslišim klic gora, mi niti slabo vreme ne more prekrizati mojih načrtov in želja. Pa se je to nedeljsko jutro le prikazalo sonce, ki je bolj žalostno kukalo iz-za oblakov. Dolga vožnja po lepi Koroški me je še sicer malo uspavala, a ob pogledu na Peco sem se prebudila. Še par kilometrov iz Črne in že smo se izkrcali iz avtomobilov. Nič markirana pot nas vodi po lepih stezicah, ki me po cvetju začno spominjati na visokogorje. Kaj kmalu začne obupavati moja petletna Katja. Kaj zdaj? Moramo naprej.

Nesti je ne morem. Poskušam jo navdušiti z lepim cvetjem in majcenimi polžki, njenimi prijatelji: »Tudi polžki gredo na Olševo«, ji rečem in tako njene nogice le postajajo lažje. Po krajšem postanku in požirku iz nahrbtnika si Katja le opomore in njene nogice se že živahneje premikajo. Primem jo za roko. Skupaj opazujeva prelepo planinsko cvetje. Opazujem, da se njena utrujenost spreminja v navdušenje, ko stopava z roko v roki po majhnih skalah. Skale jo navdušujejo, prav tako živopisane cvetlice in njihov opojni vonj. Sprašuje me po imenu le teh. Precej jih poznam, a še bo treba pobrskati po planinski

literaturi, da zopet osvežim spomin: »Vsaka gora ima svoje cvetlice in vse so lepe«, ji povem, ko vidiva v skalah mogočen avrikelj. Po strmini se povzpemo proti vrhu, kjer za vetrom najdemo prijeten kraj za malico. Kaj je njej v teh krasotah malica, raje se ozira po Raduhi in mogočnih Kamniških Alpah, obsijanih v jutranjem soncu. Ob vseh teh pogledih po planinah se mi spomini povrnejo na moje prve vzpone v visokogorje. Gledam za trenutek spet planine, hkrati opazujem Katjine radostne oči in se sprašujem: »Mar bo tudi v tvoje srce začela pronicati ljubezen do planin kot drobne kapljice, ki bodo nekoč privrele na dan z vso močjo, kot se je to zgodilo meni, ko so me gore zasvojile, ko so postale del mene, in jaz del njih?«

Branimira MIRKAC

KMETIJA DOM GODBE NA PIHALA

Deževen pomladni dan je čas za obiske in klepet pri znancih in sosedih. Kar tako za kratek čas se znajdem v kmečki hiši Jožeta Krajnc-Babnika. Prijazna kmečka soba je to, z vso tradicionalno kmečko opremo: nova krušna peč, velika miza in vse, kar spada v kmečko sobo. V takšni hiši se človek počuti domače in prijetno. Toda v tej hiši se človeku zazdi, da iz vseh sten in kotov še odmevajo zvoki godbe. Dolga desetletja so se vršile tu vsako nedeljo vaje godbenikov. Tu je stekla zibelka dolga desetletja daleč na okrog znane godbe na pihala. Sedanji kapelnik kmetuje na srednji kmetiji. S sedmimi križi sam oskrbuje okoli 20 glav živine. Bavi se s pitanjem govedu, na njivah pa prideluje krompir in koruzo za silažo. Dohodek mu daje tudi gozd in sadovnjak, ki na položni ravninski legi dobro obrodi. Tudi pokojnina mu prav pride, pri delu pa pomaga sestra, kajti Jože je še vedno samski.

Sedimo vsi trije za mizo in obujamo spomine iz bogate preteklosti. Mene zanima predvsem godba, s katero je njegov oče začel že leta 1905 in jo vodil vse do leta 1960, ko je umrl. Po njegovi smrti je vodstvo prevzel Jože. Brskama po zajetni škatli s fotografijami članov godbe, nastopov vse od začetka pa do danes. Pregledujeva ta zgodovinski zaklad in slikah in v človeku zraste spoštovanje do ta-

ko bogatega dela na kulturnem področju in to poleg dela na kmetiji. Zanimive so slike pokojnega Antona kot vojaka v prvi svetovni vojni in vojni muziki. Iz vojne je prišel bohlen s kroglo v prsni in mu je vse življenje povročala težave. Nato sledijo posnetki vseh

mogočih nastopov na svatbah, veselicah doma in daleč po okolici.

Po drugi svetovni vojni je začel z muziko znova. Na izpraznjeno mesto so stopali novi godbeniki, največ kmetje in delavci. Po njegovi smrti, 1960 leta, je postal kapelnik sin

Muzikantje po 2. svetovni vojni. Na sredini sedi Anton, levo od njega sin Jože

(Nadaljevanje z 10. strani)

Jože. Po priporočilu takratnih oblasti se je godba vključila v KUD Mislinja. Svoboda godbe pa je bila s tem omejena. Zapreke so se pojavljale pred nastopi za cekvene slovesnosti, na primer za velikonočno procesijo, kar je bila tradicija že od začetka godbe.

Prenapeteži — miličniki so godbenikom pred nastopom jemali celo instrumente. Tako se je za nekaj let godba razšla. Tudi zaposlitev ljudi je naredila svoje. Zadnja tri leta, ko ni več ideoloških ovir, so se muzikantje zopet zbrali okoli svojega kapelnika. Največ pa je mladih fantov, katerim gre učenje lažje, ker mnogi imajo glasbene šole.

O vsem tem sva kramljala z Jožetom, ki nosi isto ime in priimek kot jaz. (Da ne bi kdo mislil, da pišem o sebi!) Jože je čudovit sogovornik in pripovedovalec. Zgodbe in doživeltia pripoveduje sočno in slikovito, da ga je užitek poslušati. Ponosen je na tako dolgoletno delo v godbi, ki mu je poleg kmetovanja največje veselje in ponos. Za tako bogato delo je februarja leta 1985 prejel Bernekerjevo nagrado, ki jo občina Slovenj Gradec podeljuje vsako leto za Prešernov praznik kulturnim delavcem. S ponosom tudi pove, da je godba igrala dr. Korošcu pred vojno, ko je obiskal Slovenj Gradec. Bil je tako navdušen, da je godbi kupil za darilo en instrument. Še mnogo zanimivega je povedal o doživeltjih na svatbah, ki so na kmetih trajale po več dni. Ena je še posebno zanimiva in jo bom zapisal. Ohceti pri nekem kmetu se je vlekla zelo dolgo. Svatje pa kar niso hoteli nehati in oditi domov. Gospodarja je začelo skrbeti, kajti zmanjkalo je vsega: jedače in pijače. Ko pa je prinesel zadnji liter pijače na mizo, se je ojunčil in dejal: »Dragi svatje, sod je vzdignil rit, vi boste molili pa it!«

Da, prijetno je kramljati z Jožetom in sploh ne veš, kdaj minejo ure. Šele ko se dan nagne na večer, se zaveš, da se moraš posloviti in ti je žal, da je čas tako naglo minil. Želimu mu, da bi še dolgo let užival ob svojem glasbenem konjičku in razveseljeval krajane, pa tudi spremljal z muziko svoje rojake z žalostinkami v deželo miru in počitka.

Jože Krajnc.

V Kreblnovi družini v Mislinji se je rodilo 17 otrok. Za tako številno družino je bilo pri hiši izredno malo kruha, zato so otroci morali kaj kmalu odditi in si najti zaposlitev. Med njimi je bil tudi Ludvik (na sliki). Ta si je našel delo med gozdnimi delavci, potem pa se je zaposlil na mislinjski žagi kot žagar. Del svojega življenja je preživel na žagi in čeprav je danes že upokojen, rad prihaja med svoje sotovariše na mislinjsko žago, kjer skozi »gater« spusti še kakšen hlod. Ludvik pravi, da se ne more ločiti od delovnega mesta, na katerem je preživel del svojega življenja.

F. Jurač

RDEČ TULIPAN

*Prišel je lepi čas pomladi,
zunaj topel sončni dan,
jaz po vrtu se sprehajam,
gledam rdeči tulipan.*

*Rdeča roža, znak ljubezni,
spominja me na tisti dan,
ko mi je dekle podarila
lepi rdeči tulipan.*

*Ko obletnico poroke slaviva
za naju je to srečen dan,
med cvetjem v vazi je na mizi
tudi rdeči tulipan.*

*Kakor to pomladno cvetje
vse prehitro odveti,
tako nam naša mlada leta
prehitro starost spremeni.*

*Ko v hladni zemlji bom počival,
ne bom več gledal beli dan,
takrat naj na mojem grobu
cveti rdeči tulipan.*

Ivan HAMUN

STAROST

Razen zdravja in miru ničesar več
si ne želim.

Obraz sem si zakrila v dlani,
oči sem svoje med spominčice
vsadila,

da z njimi bom spomine obudila
na lepe — težke dni.

Veronika PLEŠEJ

**PRISPEVKE
POŠLJITE
NA UREDNIŠTVO**

Kulturno udejstvovanje gozdnih delavcev iz revirja Plešivec

V zadnjih par številkah »Viharnika« sem opisal in z ohranjenimi slikami predstavil družabno in kulturno delovanje gozdnih delavcev iz rev. Plešivec in kmečke mladine iz Razbora.

Z izgradnjo avtomobilske ceste v Razbor in napeljavo elektrike v kmečke domove je tak način zabave nekako zamrl. Večina gozdnih delavcev je že imela avtomobile ali pa vsaj motorna kolesa ter si je lahko privoščila po trdem delu v gozdu tudi drugačno zabavo kot je kino in razne druge prireditve. In prav je bilo tako! Zakaj, kdo je bil bolj potreben oddiha in razvedrila kakor sekač, ki se je vrnil z garaškega in naporenega dela izpod Uršlje gore, s Planj, s Kope ali s Kala domov v Razbor ali v Suhi dol.

Ko se danes spominjam tistih let v revirju Plešivec, me kljub kritiki in razvrednotenju, ki ga je doživelo naše delo v gozdarstvu in gospodarjenju z gozdovi navdaja prijetna zavest, da smo mi, takratna generacija gozdarjev in gozdnih delavcev, kakor smo z uspehom igrali na vaških odrih, z enakim uspehom odigrali našo vlogo tudi v naših gozdovih okrog Uršlje gore.

Najboljši in trajni dokaz temu so stotine hektarov na novo pogozdovanih površin, kilometri in kilometri gozdnih cest in poti v drugačne nepristopne predele naših gozdov.

Takim argumentom pač ne more do živega nobena politika, pa naj prihaja iz te ali one stranke.

V tej številki »Viharnika« bi rad predstavil še dve kmečki igri, ki smo jih v Razboru igrali v petdesetih in šestdesetih letih gozdni delavci iz Plešivca in razborška mladina, to sta: »Vdova Rošlinka« in »Krivoprisežnik« in bi s tem zaključil opisovanje našega kulturnega in družabnega življenja iz tistih časov. Od takrat se je mnogokaj spremenilo, vendar življenje teče naprej in te slike in članki naj spominjajo nas in generacije, ki prihajajo za nami, na tiste čase.

Morda nas je pa vendarle vredno v čem posnemati!

Rudi REBERNIK

Foto: A. Šertel

Igralci igre »Vdova Rošlinka« v Razboru leta 1954.

Sedijo: Milan Hudej-Lapovčnik, Rebernik Tončka, Rebernik Rudi, Pečolar Minka in Tone Lesnik.

Stojijo: učiteljica Hilda Krivec, Ivan Sovinec-Prevolnik, Jože Hudej, Julka Hudej, Stanko Potočnik, Tone Mirkac in učiteljica Mara Petrovčič.

Igralci igre »Krivoprisežnik« v Razboru leta 1962.

Sedijo: Rebernik Bojan, Sovinc Cilka, Hudej Milan-Lapovčnik, Pačnik Lenard gozd. del. Sovinc Jože — kmečki sin, Lenard Mirkac — gozd. del. Pačnik Helca in Sovinc Ančka.

Stojijo: Rebernik Rudi, Pačnik Franc — gozd. del. Rebernik Štefka, Podojsteršek Jože — gozd. del., Tone Mirkac — gozd. del. Balek Štefan — gozd. del. Pečolar Minka, Podkrižnik Jože — Napotnik in Tončka Rebernik.

OGLASI TUDI V VIHARNIKU

VI STE PA NAJBRŽ NJEN MOŽ

*Nikdar ne bom pozabil
tega, ko sem bežal,
ko sem v popolni temi
njenega moža spoznal.*

*Bilo je pred petnajstim,
že plačo sem dobil,
pa v bližnjo sem gostilno,
stopil še na »pir«.*

*Skoz okno sem pogledal,
zardel sem do ušes
sem videl to lepoto,
očarala me je.*

*Že čez nekaj časa,
sem bil pri njej doma
v njenem stanovanju,
prevzela me je vsa.*

*Že gola sva ležala,
in ljubila se v temi.
Kako bila je vroča,
povedat' vam ne znam.*

*A kaj, ko sem zaslišal,
da zvonec je pocingljal
Le kam naj zdaj uidem?
Sem kar v omaro šel.*

*Ko notri sem čepel,
sem se močno potil
potihem sem le upal,
da vrat ne bi odprl.*

*Zaman bila je želja,
So vrata se odprla,
debelo sem pogledal,
edino to povedal:*

*»A, vi ste pa najbrž njen
mož!«*

*je vse, kar sem izjavil
pograbil hitro hlače,
da ne bi pozabil plače,
zdivjal sem skozi vrata,
ob tem še trčil v brata,
pa hitro po stopnicah
in že sem bil doma.*

*»Naj k vragu gredo ženske!
Posebno poročene
pri miru bom pustil.«
tako sem danes sklenil.*

Vlado LAUK

KAČJA KRALJICA

Nekoč se je Šrotnek, nekdanja graščina v Podgori pri Kotljah, imenoval kačji grad.

Ime je dobil po nekdanjih nemških grofih Von Schlangenburg, ki so nekoč tam stolovali. Danes gradu ni več, ker so ga kmalu po vojni minirali in podrli.

Kačji grofje so bili zelo bogati. Svoje bajno bogastvo so skrivali po pripovedkah starih ljudi v podzemeljskem, skritem prostoru pod nekdanjo grajsko kapelico. Ta kapelica je stala v smeri proti Gačniku, ob nekdanji rimski cesti, ki je vodila iz Celeie do Virunuma na Gosposvetskem polju pri Celovcu na Koroškem.

Kapelice sedaj ni več. Je že pred vojno razpadla in se porušila. Škoda! Bila je visoka, zidana. Imela je streho, okna in bila svojstveno, impozatno grajena, tako kakor se za grajsko kapelo spodobi.

Po drugem pričevanju je bil šrotneški zaklad skrit nekje v podzemeljskem rovu, ki je v starih časih potekal iz grajske kleti na Šrotneku, mimo Turških šanc do Javornika, gradu na vzpetini nad Mežo, pri Ravnah na Koroškem.

Naj bo, kakor hoče! Naši pradedje so vedeli povedati, da bajni zaklad, šrotneških grofov varuje »kačja kraljica«, začarana grajska gospodična, ki se je zamerila svojemu očetu, grofu. Zaljubila se je v navadnega tlačana, mladega kmečkega sina iz okolice gradu. To njenemu očetu, grofu, nikakor ni bilo po volji. Strogo jima je prepovedal, da bi se imela rada in se ljubila.

Nekoč je na kraju, kjer je potem stala kapelica, zalotil mlada zaljubljenca, medtem ko sta se ljubila. Grof, ki je bil tudi čarovnik, je takrat v navalu silovite jeze in besa na mestu zabodel in ubil mladega tlačana. Preklet svojo hčerko, jo začaral in spremenil v kačo, ki se od tedaj z zlato krono na glavi plazi okoli Šrotneka in varuje pod zemljo skriti zaklad.

Pred smrtjo pa se je hudobni graščak pričel kesati zaradi tega, kar je storil svoji hčerki in njenemu ljubimcu.

Ker sam svoje hčerke ni mogel več odčarati in odrešiti prekletstva, je s svojim čarovniškim znanjem in močjo toliko vendarle dosegel, da je začarano prelepo, grajsko gospodično mogoče rešiti in odčarati.

Za njeno rešitev je potrebna ljubezen: ljubezen mladega, preprostega, kmečkega fanta, brez vsakega premoženja, nedolžnega, popolnoma neizkušenega v ljubezni, takšnega, ki ga še nikoli ni strastno poljubilo kakšno deklica.

Takemu fantu se »kačja kraljica« pokaže v svoji pravi podobi. V podobi mlade, prekrasne, zlatolase deklice z zlato krono na glavi. Nežno ga ogovori in s svojim blagim glasom milo prosi, naj ji sledi in gre z njo pod zemljo v skrito zakladnico, kjer je skrit bajno bogati šrotneški zaklad. Ona bo odrešena prekletstva in začaranosti ter bo znova postala grajska gospodična. Zaklad bo njun. Z njim bosta lahko srečno živela do konca dni.

Toda le, če se ne bo ustrašil in si jo bo upal poljubiti na usta, si jo vzeti za ženo in se ljubiti z njo. Zato ga ne sme biti strah.

Od teh pravadnih dni je preteklo že mnogo, mnogo let.

Doslej še ni bilo takšnega mladega, nedolžnega, neizkušenega mladeniča, ki bi jo bil lahko odrešil in ji vrnil človeško podobo.

Če pa je kdaj vendarle prišel kakšen tak, ki je imel moč, da bi jo bil lahko rešil, se je vsak ustrašil in zbežal.

Stari Pavšer, šrotneški sosed, mi je nekoč, ko je bil ravno dobre volje in sva se pozno ponoči sama vračala, čez široko šrotneško polje domov povedal:

»Gotovo se ti še spominjaš stare grajske kapele, ki je stala na tem kraju.« »Seveda, se je še dobro spominjam. Saj še ni dolgo, kar se je podrli,« sem mu pritrdil.

Vseda sva se na rob njive. On pa mi je povedal zgodbo o kačji kraljici in dodal:

»Moj prapradedij je bil tak mlad, neizkušen in nedolžen fantič, ki bi bil zakleto, grajsko gospodično lahko odrešil!«

Nekoč, je pasel živino na Pavšerjevi pušči. Tukaj v bližini kapelice. Nenadoma je zagledal strašno veliko kačo z zlato krono na glavi. Močno se je prestrašil in hotel pobegniti. Tedaj pa je nenadoma namesto kače zagledal pred seboj prelepo, mlado, zlatolaso deklico, z zlato krono na glavi, ki se mu je ljubeznivo nasmehnila, prisrčno pozdravila in ga ogovorila. Milo ga je prosila, da jo reši začaranosti in očetovega prekletstva.

Povedala mu je, da je v kačo začarana grajska gospodična in kaj se je nekoč njej in njenemu ljubčku zgodilo.

Prosila ga je, da bi šel z njo pod zemljo v zakladnico, kjer je skrit zaklad, ki ga varuje. Povedala mu je, da se bo v zakladnici spet spremenila v kačo. Vendar ga to naj ne moti. Naj se ne ustraši. Naj jo zgrabi in strastno poljubi na usta. Le tako jo bo lahko rešil in ji povrnil človeško podobo.

V tem se je blizu kapelice odprla in zazijala velika jama, vhod v podzemlje. Vanj je stopila in mu izginila izpred oči prelepa deklica. Fant ji je ves v strahu obotavljaje se sledil.

Prostor je bil ves razsvetljen od kupov bleščečega zlata, cekinov, srebra in draguljev. Na njem je zagledal veliko, v klobčič zvito, kačo z zlato krono na glavi, z visoko dvignjeno glavo, široko odprtim zijajočim, krvavordečim žrelom, iz katerega je švigal dolg, prečepjeni jezik in lepo so se videli veliki, dolgi, ostrí kačji zobje.

Kljub groznemu strahu in odporu, ki ga je fant čutil do kače, je stegnil roko, jo hotel prijeti za vrat in poljubiti na glavo. Ko pa se je kače dotaknil, je strahovito zasikala, da je šlo skozi ušesa. S srčasto glavo, je bliskovito sunila proti njemu in odprla na široko svoje krvavo rdeče žrelo. Namesto, da bi bil mladenič kačo poljubil, se je prestrašil, obrnil in pobegnil na prsto.

Ni pogledal nazaj, da bi videl, kako se je kača onemoglo zrušila in zvita obležala na zlatu. Ni slišal, žalostnega, tožčega, dekliskega glasu za seboj, ki je jokaje klical za njim: »Joj, nesrečni fant. Kaj si mi storil? Zakaj si pobegnil? Lahko bi me bil rešil. Srečna bi lahko bila. Živela bi skupaj kot mož in žena in se ljubila vse najino življenje.«

Stari Pavšer je utihnil. Tiho, molče sva dolgo sedela na robu njive pri bivši grajski kapelici. Poslušala sva v tiho, mesečno noč, da bi slišala, ček je morda le ne joče začarana, zakleta, grajska gospodična in hrepeni po ljubezni in odrešitvi.

Pripis: Medtem ko sem po pripovedovanju starejših ljudi pisal to pravljico, mi je prišlo na misel, da je mogoče ime kačji grad za Šrotnek le starejše, od imena nemških grofov Von Schlangenburg.

Tega sem se spomnil zato, ker je bivša samostojna, kmetijska zadruga v Kotljah, katere upravnik sem bil tedaj, rigolala zemljo za sadovnjak. Orali smo blizu cerkvice sv. Mohorja in Fortunata na Šrotneku. Cerkvica, sedanja hotuljska podružnica, je bila nekoč grajska kapela z grobnico.

Takrat smo opazili nekaj čudnega. Pri skraj meter globokem oranju smo naleteli in izorali cela gnezda sikajočih kač: »beloušk. gadov, gožev in modrasov. Vemo pa, da kače tudi drugače na Šrotneku niso redki pojav.

Rok Gorenšek

Z modro čelado pod vročim soncem Egipta!

(NADALJEVANJE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE)

Patrulja, ki ju je prišla zjutraj iskat ju je srečnih obrazov odpeljala nazaj. Po tej tragediji so bili njihovi obiski in izpita pijača strogo nadzorovani, saj je preneumno na tak način izgubiti mlada življenja.

Na Sinaju sem, kot eden redkih poklicnih voznikov s terenskim jeepom opravljal dežurstva in se s tem rešil spremljanja oskrbovalnih kolon na položaju. S tem vozilom sem prevažal tudi ekipo, ki je predvajala filme o Jugoslaviji, vojakom v drugih sredinah. Tam so bili poleg nas še: Danci, Norvežani, Švedci, Kanadčani, Kolumbijci, Brazilci ter Indijci. Na filmih o Jugoslaviji so bile prikazane glavne znamenitosti in velika mesta, za podeželje pa Slovenija s svojimi lepotami. To je meni vsekakor prijalo, saj sem svojo deželo tudi v Skopju zelo pogrešal. Sicer pa zaostalost nekaterih krajev v drugih republikah res ni kazalo prikazovati tujim vojakom. Danes so si pa gotovo že ustvarili sliko naše resničnosti, ki jo je tudi takrat krojila kratkovidna politika. Zato pa smo tam, kjer smo! Nočne vožnje pri vračanju pod domače šotore tudi niso bile brez nevarnosti. Večkrat so nas iz zasede obsijali močni žarometi, kar je pomenilo: Takoj ustaviti in mirovati. Vojaki, ki so ležali na cesti za mitraljezi, niso vzbujali zaupanja, dokler vozila preko radioveze s komando niso prepoznali. Mene je vsa stvar zabavala, oficirji, večinoma starejši ljudje, so bili pa zaskrbljeni. Danes bi bil tudi jaz. Mladost je pa norost!

Taborsko življenje smo imeli dobro organizirano. Dopoldne smo delali v tehničnih delavnicah, popoldne pa smo se kopali ali počivali. Le dežurstvu se ni bilo mogoče izogniti. Tako sem moral s pomočnikom zbirati perilo po šotorih in ga voziti v El Ariš, kjer so nam prali domačini, sušili pa, kje drugje, kot na

soncu. Med tem, ko je spremljevalec oddajal ali sprejemal perilo, sem jaz iz vozila, ki ga nikoli nisem zapuščal, opazoval življenje v vasi. Kljub nadzorstvu si v momentu ostal brez kant z rezervnim gorivom ali vodo.

Ukradenega nazaj nisi dobil, četudi bi policaju pokazal tistega, ki je odrezal pripete kante. Kot, da so bili v svoji revščini povezani s policaji. Za srečanje z domačini si moral biti vedno pripravljen. Na puščavskih cestah so zahtevali gorivo, v bližini naselij pa hrano. Kljub lakoti so konzerve s svinjino odklanjali. Vera je tam močna. Če jim žival ob čisti pogine, jo pustijo kar tam, le glavo ji obrnejo na vzhod — proti svetemu mestu Mekki.

Golovrati puščavski jastrebi obelijo kosti. Domačinov — otrok v vasi si se najlažje rešil s hlebcom kruha ali keksov iz UNRA paketov. Potem so se razbežali, saj v vasi niso smeli prosjati. Med čakanjem pred pralnico sem rad pomahal dekletu, ki je izza obokanih vrat obzidja zllila umazano vodo na pešeno ulico. Kot, da je vedno čakala s tistim vedrom na najin prihod. Skozi krinko na obrazu je rada pogledavala po naju, preden pa sva odpeljala, je čez obzidje priletel cvet rdeče pelargonije. Zataknil sem ga za šipo, lastila sva si ga pa oba s spremljevalcem. Dejstvo je, da sva cvet dobivala le midva. Kakšno je dekletu, ki poklanja cvet, radovednim tovarišem nisem mogel pojasniti, saj sem razen črne obleke videl le bosa stopala, domneval sem pa, da je lepa. Bolj zgovoren sem bil o dekletu, ki mi je za nekaj piastrov pokazalo obraz. Zgodilo se je v Gazi, medtem ko sem čakal na oficirja, ki se je mudil na poveljstvu.

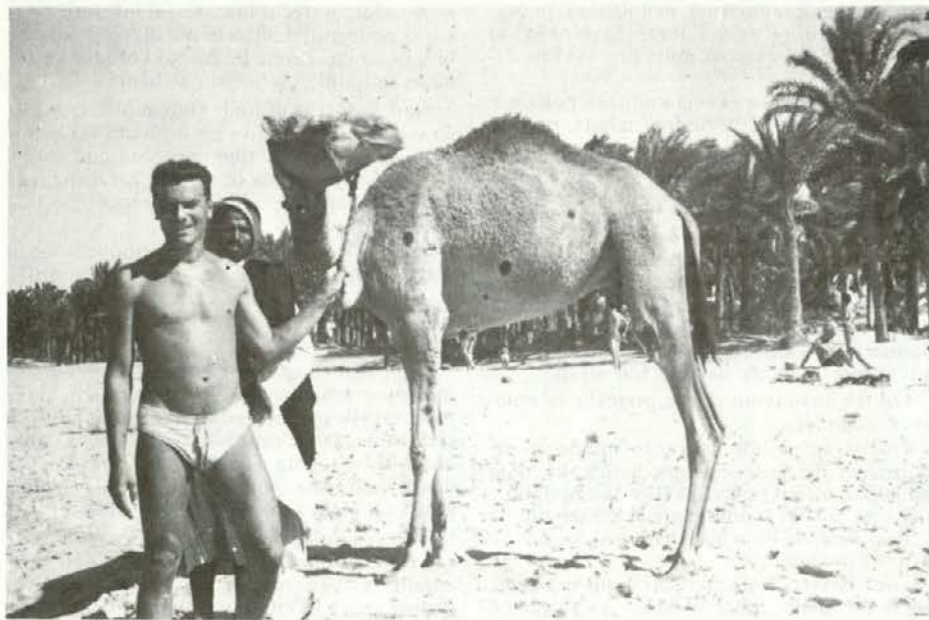
Odpeljal sem se na bližnji trg in si med kupi banan, pomaranč, mandarin ter lubenic, ogledoval najmanj vsiljivega prodajalca. Raže so ti napolnili avto, kot pa vrnili drobiž, tako poceni je bilo. Z veliko slamnato košaro mandarin, sem se odpravil na mirnejši kraj.

Tudi »Tarzane« smo se šli

Vozilu se je približalo beduinsko dekletu, jaz pa nogo takoj na sklopko menjalnik pa v brzino. Pod ženskimi krili so se skrivali tudi oboroženi komandos, na kar so nas še posebej opozarjali. Vrata vozila so bila kot vedno odprta, dekletu se je sklonilo bližje in zaprosilo: »Mister — piaster — please!« Sprva sem ji nameraval izročiti tisti drobiž, ki sem ga ravno pospraviljal, toda skušnjava je bila prevelika. Beduinka je bila bosa, toda dolga črna obleka je bila snažna. Čelo je bilo okrašeno z velikim diademom in ovešeno z novčiči po njihovi navadi. Gledala je sijočih oči, lase in ostali obraz je pa pokrivala črna krinka. S kretnjo roke sem ji pokazal, naj si odkrije obraz, nakar dobi denar. Kradoma je pogledala okrog, če je kdo ne opazuje, nato pa bliskovito dvignila krinko. Ostrmel sem nad lepim bronastim obrazom, ki so ga kazila le plava tetovirana znamenja okrog ust z bleščočimi zobmi, skozi katera me je pa že naslednji hip zadel tak pljunek, ki ga nikoli nisem pozabil. Od presenečenja sem namreč pozabil odpreti dlan z obljubljenimi novci, medtem ko mi je noga zdrsnila s sklopke in je avto poskočil naprej. Medtem ko sem si brisal zaslužen kazen z obraza, je dekletu izginilo, ne vem pa če je v svojem ranjenem ponosu sploh pobrala kovance razsute po pesku. Za muslimansko ženo je bil to takrat neodpustljiv greh, jaz pa v sebi tudi nisem občutil zadovoljstva. Bolj kot obraz je bila popljuvana moja notranjost, saj v resnici tega od deklice sploh nisem hotel! Bede, ki jo povzročajo vojne pač nimajo meja, saj so ljudje za svoje preživetje pripravljeni prekršiti še tako velike tabuje, kot so verski običaji.

Vojaki so bili tudi drugače nagajivi! To so zgodbe, ki jih piše življenje vsak dan sproti, saj popestrijo trenutke velikemu krogu ljudi, škodujejo pa ne. Ena od teh prigod je tudi ta: v četi smo imeli dva vojaka, ki sta bila doma iz istega kraja, nekje iz Hercegovine. Po naključju sta se srečala v Egiptu in postala nerazdružljiva. Bila sta šoferja za oskrbovanje enot na postojankah. Božo je občasno pomagal v delavnicah kot pleskar, čeprav o tem ni imel veliko pojma, straže se je pa s tem le rešil. Mile je bil pa velik šaljivec, zato smo se ga v družbi vedno razveselili. Oba sta bila dobra tovariša, kot vsi Bosanci. Božo je rad slikal, zato si je nabavil aparat, ki pa je bil smešno velik. Takoj je dobil vzdevek »bazuka«. Da preizkusi aparat, se je Božo odločil

Obisk domačina na obali

slikati ob reklamnem panoju lepe ženske, ki je bil zasajen v pesek. Sliko lepe ženske, ki jo Božo objema okrog ramen, je nagajivi Mile poslal v domačo vas, kjer je seveda prišla pred oči Boževi izvoljenki. Sledil je cirkus po pismih, ki so z vojaškim avionom prihajala enkrat tedensko iz domovine. O vsebini nas je obveščal Mile. Neizmerno smo se vsi zabavali. Ker Boževa dekle v domovini nikakor ni verjelo, da nas v taboru ne obiskujejo »kurbe«, sem svetoval kolegu, da naj se še enkrat slika. Tokrat je izruval tisti pano iz peska, ga obrnil na glavo in se naslonil nanj. Slika je bila dovolj prepričljiva in spor je bil zglašen, toda ne za Bazuko, ki je napovedal maščevanje. Že pri naslednji vožnji v puščavo, sta z Miletom poračunala. Božo je pripravil sladkarije in soke iz »unra« paketov in jih med vožnjo nudil sladkosnedu Miletu. Ta je jedel in pil, dokler ga ni začelo napenjati. Ko je hotel na potrebo pa Bazuka ni hotel ustaviti. Izgovarjal se je, da imata že itak zamudo zaradi nanosov peska, videl je neeksplozivno mino, pa komandosa, ki ju je opazoval izza sipine itd. Ko si je obupani Mile že odpenjal pas, da opravi kar iz kabine, je le obstal. Motorja pa ni ugasil. Mile je planil med zadnja kolesa, Božo pa za njim. V svoje opravilo zaverovani Mile ni nič opazil, ko pa so se v taboru pojavile slike z nago ritjo med gumami in vsebino pod njo, pa smeha ni hotelo biti konca. Prijatelj sta si bila bot, njuna zgodba je pa pomenila vesel kamenček v mozaiku našega življenja na Sinaju, ki se je počasi že iztekalo, česar smo se neizmerno veselili.

Zadnje dni pred odhodom v morje zaradi visokih valov nismo mogli več, pa tudi naplavaljalo je različne predmete, tako da sem bil vsaj jaz kar precej zaskrbljen. Slutnja ni bila zaman. Ko je napolnil čas slovesa od tovarišev, ki so prišli tja en mesec za nami in so ostali zato, da novodošlim predajo položaje, jih seznanijo z okolico in življenjem, ki jih čaka, smo se od tistih krajev poslovili. Le komu se bo želja, da jih obiščemo nekoč v miru, izpolnila?

Ko smo po 6 mesecih zopet stali na obali Port Saída smo z isto radostjo pričakovali novince, kot so nas vojaki prejšnje izmene. Klaverna podoba vojakov z ladje, je dala slutiti, kaj nas čaka. Z Mariom iz Nove Gorice sva delila kabino v sredini ladje kake 3 m nad gladino morja. Bila sva zadovoljna in ko sva spravila na najvarnejši kraj še prtljago, sva jo potegnili v mesto. Ni naju mikalo nositi več kot sto kgske zaboje oficirskih nakupov. Tovorili so porcelan, kristal, usnje inperzijske preproge, kakršnih še nisem videl. Za nas ni bilo carine, pa tudi če bi si pripeljal avto. Oficirji so si take nakupe lahko privoščili saj so dobivali plače doma in v Egiptu, pa še dnevnic so si nabrali. Tudi vojaki smo bili zadovoljni, saj si za plačo 16 funtov (egiptovskih), lahko kupil nemško športno kolo, pa še ostalo je. Povprečna plača delavca v pristanišču, je bila 6 funtov. Pa si predstavljajte!

Na ladjo sva se s kolegom vrnila med zadnjimi z velikim zabojem pomaranč, ker sem vedel, da bo to zadnja hrana v 4 dneh, kolikor nas je delilo od trdnih tal na Reki. Še preden so za nami utonile zadnje luči Port Saída, se je že začelo! Polno natovornjeno ladjo, s 350 vojakov in posadko, je pričelo premetavati z boka na bok, tako da sem moral kar kmalu na spodnji pograd. Padec s tega bi bil med spanjem manj boleč. Spanec? Kaka utopija za morje in viharje nevajane vojake! Stole sva privezala k prviti mizi, zaboj s pomarančami se je pa vozil izpod postelje do vrat vse dneve plovbe. Zaradi optične prevare se zdijo valeči valovi še večji, kot so v resnici, to pa so pokazale tudi spodnjice nekate-

rih vojakov. Gotovo bi bil med njimi, če svojega črevesja ne bi že koj v prvih urah izpraznil. Mario, moj dobri duh, pa mi je stregel kot mati. Bil je eden redkih, ki je lahko jedel in mu morje ni moglo do živega. Ni zaman preživel del mladosti na Reki. Meni je že pogled na žlico zadoščal, da mi je obrnilo »vampe«, zato je moral jesti na hodniku, porcijo pa umivat pri sosedih. Ladijski motorji so delali s polno močjo, zaradi sile v katero smo se zaletavali, zrak je bil pa zaradi zaprtih linic obupen. Mislim sem, da slabše kot je, ne more biti, saj se mi je zdelo, da se peljemo v podmornici, ko sem opazoval vrtnčenje vode pred linico, nato pa zopet z letalom, saj nisem videl drugega, kot črno nebo, na katerem so se parali bliski, ki so segali čez cel nebesni svod. Ker zaradi dežja in megle skoraj ni bilo mogoče ločiti dneva od noči, je bil obup še večji. Sirena se je venomer oglašala in skupaj z ladijskima vijakoma, ki sta grabila tudi po zraku, kadar smo se z vrha vala prevaili v brezno, ustvarjala glasbo, za katero ni not! Spomnil sem se moje mame, ki je nekje prebrala rek: »Kdor hoče moliti znati, se mora na morje podati!« Ta rek se verjetno največkrat potrdi. Morda je pomagal takrat tudi molitev tistih, ki smo to še znali? Kdo ve?

Kapetan ladje nas je večkrat pomirjujoče nagovoril, da je lahko še huje, ko pa smo se izkricali, jer priznal da česa podobnega tudi on še ni dožvel. Več mornarjev se je med viharjem poškodovalo. Grozni »jugo« je divjal vse dni od Port Saída do Reke, zato so bila tudi vsa jadranska pristanišča zaprta in smo se morali držati odprtega morja ob italijanski meji. V nekem zalivu otoka Krka smo vrgli sidro po četrti noči plovbe, bolni, pobruhani, vendar nad vse srečni. Ko smo se bližali Reki, smo že peli! Kmalu sem tudi jaz pozabil na ure obupa na ladji, kjer sem zavidal prijatelju Francetu, ki je ostal v Skopju (zaradi že omenjene politike) in mu ni bilo treba prenašati takih muk. Njega sem v Egiptu resnično pogrešal, saj sva 18 mesecev skupaj postiljala

Naš tabor v El Arišu

vojaške slamarice in delila tegobe pa tudi radosti vojaškega življenja. Upal sem, da mu bodo prijatelji Ivo, Đuro in Vlado, ki so ostali na Sinaju še en mesec, to tudi povedali. Prepričan sem bil, da bo vsaj njim morje bolj naklonjeno, ker sem bil prepričan, da se bova z Mariom potopila. Novo leto 1959 smo že vsi srečni praznovali v kasarni sredi Skopja. To je bilo eno izmed najlepših praznovanj!

Spomini na Egipt so v meni ostali živi in leta jih niso izbrisala. Prav takšni so spomini tudi na šotore El Ariša ter peščeno plažo s palmami in toplim morjem. Nepozabne pa bodo ostale noči med sipinami, kamor sem zahajal v urah osamljenosti. Tam sem v tihi odmaknjenosti mislil na svoje drage doma. Pod rdečimi luninimi žarkmi se je čarobno obarvala vsa puščava. Tišino je motilo le oddaljeno pljuskanje morja in pesem peska v lahnem vetru, ki mi je hladil razgredo telo. Če bi si lahko izbral kraj smrti, bi želel umreti tam! Legel bi na vrh sipine, gledal zvezdno nebo in v mislih na najdražje utonil kot zrna peska v sinajski puščavi.

M. Čuješ

(KONEC)

Na svečani seji Skupščine občine Slovenj Gradec v počastitev občinskega praznika je občinsko priznanje prejel tudi Ivan Mihev iz Turiške vasi za razvijanje radioamaterstva in letalstva. Priznanje mu izroča predsednik Skupščine občine Slovenj Gradec, Ivan Uršič, F. Jurač

OTVORITEV MEDNARODNEGA MEJNEGA PREHODA NA HOLMECU

1

Na otvoritev mednarodnega mejnega prehoda na Holmcu je prišel tudi Milan Kučan, predsednik predsedstva Slovenije. V prijetnem in sproščnem razpoloženju se je pogovarjal z domačini. Foto F. Jurač

2

Pred zgradbo občinske skupščine Slovenj Gradec je dr. Matjaž Kmecl odkril spomenik ob lanskoletni junijski vojni, foto. F. Jurač

3

Na srečanje nad Mežico so prišli tudi svojci pokojnega Vinka Repnika z Gradišča pri Slovenj Gradcu.

4

Na otvoritvi mednarodnega mejnega prehoda na Holmcu se je zbralo veliko ljudi. Foto F. Jurač

Srečanje ob dnevu slovenske državnosti

Jože ima plemenito in iskreno srce

Jože Krevh: »To, kar smo doživljali lansko leto, se ne sme nikoli več zgoditi...«

V zasebnem gostišču Edelvajs na Bregu nad Mežico je bilo konec meseca junija srečanje vojnih invalidov, žena, otrok in sorodnikov padlih policistov in teritorialcev. To srečanje je bilo uvod v praznovanje prve obletnice slovenske državnosti. Gostilničar Jože Krevh, lastnik gostišča Edelvajs in najzaslužnejši mož za to srečanje, je ob prvi obletnici pripravil tudi torto, seveda poleg vrsto drugih jedi, ki jih je ponudil udeležencem. Prvič so se v tem gostišču sestali že konec lanskega leta, na letošnjem srečanju pa so se odločili, da bo srečanje poslej tradicionalno.

Jože Krevh je bil gostinec v Berlinu. Ko je bila izvedena agresija na Slovenijo, je Krevh z družino takoj prišel v domovino in hotel med prostovoljce v slovensko vojsko. Kot zaveden in ponosen Slovenec je po vojni Rdečemu križu Slovenije naslovil prošnjo naj mu posredujejo naslov kakšnega padlega borca za samostojno Slovenijo, in se zavzel, da bo enega otroka tudi izšolal. »In res je. To je majhna deklica Jerneja Molan iz Brežic, kateri bo naša družina plačevala šolanje, dokler bo pač hodila v šolo,« pravi Jože Krevh in še dodaja. »Ta zveza obsega še nekatere druge reči, pri nas bo lahko preživljala tudi počitnice. Doslej smo se s to družino srečali že štirikrat,« pravi Jože, ki ima plemenito in iskreno srce.

F. Jurač

